

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Repentance, Chapter 4

הרמב"ם הלכות תשובה פרק ד

(1) Five things lock the paths of repentance in front of those who commit them. They are:

(1) One who separates himself from the community. When they repent, he is not together with them and therefore, does not acquire merit together with them in that which they do. (2) One who disputes the words of the Sages. For his dispute causes him to separate himself from them, so that he does not know how to repent. (3) One who mocks the commandments. Since he considers them insignificant, he does not pursue them or perform them. And if he does not do them, how will he acquire merit?

(4) One who scorns his teachers. For this

causes him to be pushed away and removed, like Gechazi. And when he is removed, he will find no teacher to instruct him in the way of truth. (5) One who hates rebuke. For he has not left himself a path to repentance. For rebuke, when one's sins are pointed out to him and he is made to feel ashamed, causes a person to repent.

חַמְשָׁה דְּבָרִים נִדְּבָלִין דְּרַכֵּי הַתְּשׁוּבָה בְּפָנָי עוֹשֵׂיהֶן וְאֵלוֹ הֵן א הַפּוֹרֵשׁ מִן הַצְּבוּר לְפִי שְׂבוּמָן שֶׁיַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה לֹא יִהְיֶה עִמָּהֶם וְאֵינוֹ זוֹכֵה עִמָּהֶם בְּזָכוֹת שְׁעוֹשִׂין: ב הַחוֹלֵק עַל דְּבָרֵי חֻמּוֹת לְפִי שֶׁמִּחְלָקְתוֹ גוֹרְמֵת לוֹ לְפָרוֹשׁ מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ דְּרַכֵּי הַתְּשׁוּבָה: ג הַמְּלַעִיג עַל הַמִּצְוֹת שֶׁפִּיּוֹן שֶׁנִּתְּבַזוּ בְּעֵינָיו אֵינוֹ רוֹדֵף אַחֲרֵיהֶן וְלֹא עוֹשֵׂן וְאִם לֹא יַעֲשֶׂם בְּמַה יִּזְכֶּה: ד הַמְּבַזֵּה רְבוּתֵי שְׂדֵבֵר זֶה גוֹרֵם לְדוּחְפוֹ וְלִטְוֵרָתוֹ כְּגַחְזִי וּבְזָמָן שֶׁנִּטְרָד לֹא יִמְצֵא מְלַמֵּד וּמוֹרָה לוֹ דֶּרֶךְ הָאֱמֶת: ה הַשּׁוֹנֵא אֶת הַתּוֹכָחוֹת שֶׁהֵי אֵינוֹ הִנִּיחַ לוֹ דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה שֶׁהַתּוֹכָחָה גוֹרְמֵת שְׂבוּמָן שֶׁמוֹדִיעִין לוֹ לְאֲדָם חֲטָאִיו וּמְכַלִּימִין אוֹתוֹ חוֹזֵר בְּתְּשׁוּבָה:

VA'EIRA FOR WEDNESDAY

וארא ליום רביעי

TORAH

תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי ו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

יז בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְבָנֵי וְשִׁמִּי
לְרַעֲיָהוֹן: יח וּבְנֵי קֵהַת
עֲמֵרָם וַיִּצְהָר וַחֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל
וּשְׁנֵי חַיֵּי קֵהַת מֵאָה וּתְלָתִין
וּתְלַת שָׁנִין:

יז בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְבָנֵי וְשִׁמִּי לְמִשְׁפַּחַתָּם:
יח וּבְנֵי קֵהַת עֲמֵרָם וַיִּצְהָר וַחֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל
וּשְׁנֵי חַיֵּי קֵהַת שְׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאָה שָׁנָה:

(17) The sons of Gershon: The Livni and Shimi families. (18) The sons of Kehat: Amram, Yitzhar, Chevron, and Uziel. The years of Kehat's life were one hundred and thirty-three years.

RASHI

רש"י

(18) The years of Kehat's life were ....

The years of Amram's life were — [Of all the others mentioned here, only the ages

of Kehat and Amram are recorded so that] from this calculation we can learn [facts] relating to the period of dwelling of the Children of Israel for four hundred years, which is stated in

(יח) וּשְׁנֵי חַיֵּי קֵהַת. וּשְׁנֵי חַיֵּי עֲמֵרָם וְגו'. מִחֻשְׁבוֹן זֶה אָנוּ לְמַדִּים עַל מוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת

יט ובני מררי מחלי ומושי
אלין זרעית לוי לתולדתהון:
כ ונסיב עמרם ית יוכבד אחת
אבוהי ליה לאנתו וילידת ליה
ית אהרן וית משה ושני חיי
עמרם מאה ותלתין ושבע
שנין: כא ובני יצהר קרח ונפג
וזכרי: כב ובני עזיאל מישאל
ואלצפן וסתרי:

יט ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת
הלוי לתלדתם: כ ויקח עמרם את יוכבד
דתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת
משה ושני חיי עמרם שבע ושלשים
ומאת שנה: כא ובני יצהר קרח ונפג
וזכרי: כב ובני עזיאל מישאל ואלצפן
וסתרי:

(19) The sons of Merari: Machli, and Mushi. These are the families of Levi according to their birth: (20) Amram took Yocheved, his aunt, as his wife and she bore him Aharon and Moshe. The years of Amram's life were one hundred and thirty-seven. (21) The sons of Yitzhar: Korach, Nefeg, and Zikhri. (22) The sons of Uziel: Mishael, Eltzafan, and Sitri.

RASHI

Scripture ["They will be oppressed for four hundred years" (Genesis 15:13)]. This four hundred year period was not only in Egypt, but began from the day Yitzchak was born. [According to that which is written in this passage, we cannot say that they spent four hundred years in Egypt,] since Kehat was

one of those who went down to Egypt. Add his age (133) and Amram's age (137) and Moshe's eighty years [since Moshe was eighty years old when they left Egypt] and you will not reach a total of four hundred years, [only 350]. Furthermore, many years of the son's age overlap in the ages of both fathers. [Therefore of the total of 350 years, we must subtract all those years that Kehat lived after Amram was born, and all the years that Amram lived after Moshe was born]. (20) יוכבד דדתו — Yocheved, his aunt — [In contrast to "ידדתך" (Leviticus 18:14) where aunt denotes the wife of one's father's brother, here the intention is to] his father's sister, as Targum Onkelos renders it, אחת אבוהי — i.e., the daughter of Levi, sister of Kehat.

רש"י

שנה שאמר הכתוב שלא בארץ מצרים לבדה היו אלא מיום שנולד יצחק. שהרי קהת מיורדי מצרים היה חשוב כל שנותיו ושנות עמרם ושמונים של משה לא תמצאם ד' מאות שנה והרבה שנים נבלעים לבנים בשני האבות: (כ) יוכבד דדתו. אחת אבוהי בת לוי אחות קהת:

PROPHETS Ezekiel 29

יד ואתיב ית גלות מצרים

כי ואתיב ית גלות מצרים יד ואתיב ית גלות מצרים

נביאים יחזקאל פרק כט

(14) And I will bring back the captivity of Egypt, and will cause them to return

וְאֵתִיב יְהוֹן לְאַרְעָא פְּתָרוֹס
עַל אַרְעָא תּוֹתְבוּתְהוֹן וְיְהוֹן
תִּמְן מְלָכוֹ חֲלָשָׁא: טו מִן
מְלָכוֹתָא תְּהִי חֲלָשָׁא וְלֹא
תִּתְרַבֵּב עוֹד עַל עַמְמֵיָא
וְאַזְעִירִינוּן בְּדִיל דְּלֹא יִפְלְחוּן
בְּעַמְמֵיָא: טז וְלֹא יְהוֹן עוֹד
לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְאַתְרַחְצָא
עֲלֵיהוֹן לְאַדְפְּרָא חוּבִין
בְּאַפְנֵי־יְהוֹן בְּתַרְיְהוֹן וְיַדְעוּן
אַרִי אֲנָא יי אֱלֹהִים: יז וְהוּהוּ
בְּעֶשְׂרִין וְשֶׁבַע שָׁנִין בְּקַדְמָאָה
בְּחַד לִירְחָא הוּהוּ פְּתַגְםֹּן נְבוּאָה
מִן קְדָם יי עַמִּי לְמִימְרִי: יח בְּר
אַדָּם נְבוּכַדְרֶאצַּר מְלָכָא דְבָבֶל
אַפְלַח ית מְשָׁרְיָתָהּ פּוֹלְחָן רַב עַל צוּר כָּל סַעַר רִישׁ גִּתְרֵהּ וְכָל כְּתָף אַתְמַרְט וְאַגְרָ לֹא הוּהוּ לִיהּ וְלְמְשָׁרְיָתָהּ
מְצוּר עַל פּוֹלְחָנָא דְאַפְלַח עֲלָהּ: יט בְּכֵן כְּדִנְן אֲמַר יי אֱלֹהִים הָא אֲנָא יְהִיב לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מְלָכָא דְבָבֶל

to the land of Pathros, to the land of their origin; and they shall be there a lowly kingdom. (15) It shall be the most lowly of the kingdoms; and never more shall it exalt itself above the nations; for I will so diminish them, that they shall never again rule over the nations. (16) And never again shall it be the reliance of the House of Israel, recalling their iniquity when they turn to them, And then they shall know that I am the Lord God. (17) And it came to pass in the twenty-seventh year, in the first month, on the first day of the month, the word of the Lord came to me, saying: (18) Son of man, Nevuchadrezzar king of Babylon made his army labor hard against Tyre; every head became bald, and every shoulder sore; yet he had no reward, nor his army for Tyre, for the service that he performed against it; (19) Therefore thus says the Lord God:

RASHI

רש"י

(14) מְכוֹרְתָם — מגורתם — *[the land of their] habitation.* (15) לְבַלְתֵּי רְדוּת — *Never to rule.* (16) **Shall it be the reliance** — *Which recalls their sin [since the Holy One Blessed is He said "You shall no longer see them" (Exodus 14:13)].* (18) **Every head** — *Of the men of his army. Became bald and every shoulder ...* — *As is the manner of*

(יד) מְכוֹרְתָם. מְגוֹרְתָם: (טו) לְבַלְתֵּי רְדוּת. לְבַל תְּמַשׁוּל: (טז) לְמַבְטַח. הַמְזַכֵּיר לְהֵם הָעוֹן: (יח) כָּל רֵאשׁ. אֲנָשֵׁי חַיִּילוֹתָיו: מְקַרְח וְכָל כְּתָף וְגו'. כְּדִרְךָ הַצָּרִים עַל עִיר יָמִים רַבִּים וּמַחְמַת יָגִיעוֹת גְּדוּלוֹת רֵאשָׁם מְקַרְח מְשַׁעְרוֹת וְכַתְפוֹתָם נִשְׁבְּרוֹת: וְשֹׁכֵר לֹא הָיָה לוֹ. לְאַחַר שֶׁשָּׁלְלוּ אוֹתָם עֲלָהּ הֵים וְשִׁטְפוּ:

those who besieged a city for many days and due to great exertion their heads become bald of hair and their shoulders broken [and sore]. Yet he had no reward — *After they plundered them, the sea rose and washed it away.*

מִלֶּךְ-בָּבֶל אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם וְנָשָׂא הַמִּנֶּה וְשָׁלַל
 יֵת אֶרְעָא דְמִצְרַיִם וְיִשְׁבִּי
 אֶתְרַגְוִשְׁתָּהּ וְיִבְזוּ בְּנֵה וְיַעֲדִי
 שְׁלָלָהּ וּבְזוּ בְּנֵה וְהִיתָה שְׂכָר לְחִילוֹ:
 עֲדָאָה וְתַהֵי אֲגַר לְמִשְׁרִיתֵיהּ:

Behold, I will give the land of Egypt to Nevuchadrezzar king of Babylon; and he shall take her multitude, and pillage her booty, and take her plunder; and it shall be the wages for his army.

Writings Mishlei 13

כתובים משלי פרק יג

ז אית דמעטר נפשיה ולית כל
 מדעם וממסכן נפשיה ומזליה
 סגיאיה: ח אית ליה פורקנא
 דנפשיה דגברא עותריה
 ומסכנא לא מקבל בעתא:
 ט נוהרי דצדיקי נרוו ושרגא
 דרשיעי נדעד: י לחוד
 בודנותא אתיא מצותא ואלין דמתמלכין חכימי אנון: יא מזלא מן עולא דמריה יזער ודמכנש ויהב
 למסכנא יסגיי ממוניה:

ז יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב: ח כפר
 נפש-איש עשרו ורש לא-שמע גערה: ט אור-
 צדיקים ישמח ונר רשעים ידעד: י רק-בזדון יתן
 מצה ואת-נועצים חכמה: יא הון מהבל ימעט
 וקבץ על-יד ירבה:

(7) There is one who pretends to be rich, yet has nothing; there is one who becomes poor, yet has great riches. (8) The ransom of a man's soul is his wealth; but only if the poor hears no threat. (9) The light of the righteous rejoices; but the lamp of the wicked shall be extinguished. (10) Only through wickedness comes quarrel; but with those who take counsel is wisdom. (11) Wealth acquired by vanity shall be diminished; but he who gathers through labor shall increase.

RASHI

רש"י

(7) **יש מתעשר** — *Pretends to be rich.*
Becomes poor — *By scattering his money to the poor. Yet has great riches* — *In store for him.* (8) **The ransom of a man's soul** — *The wealth of a person is the ransom for his soul since he performs charity with it, but only if the poor did not hear any threat i.e., that he did not embarrass him.* (9) **ידעד** — *Springs [the flame springs and is cut off].*

(ז) **יש מתעשר.** מראה עצמו עשיר: **מתרושש.** ע"י הפורים לאביונים: **והון רב.** מוכן לו: (ח) **כפר נפש.** עשרו של אדם הוא כופר נפשו שעושה צדקה ובלבד שהרש לא ישמע גערה שאינו מבלימו: (ט) **ידעד.** יקפוץ: (י) **מצה.** מחלוקת: **ואת נועצים.** ועם העושים בעצה תלין חכמה: (יא) **הון מהבל.** עושה גרסותיו חבילות חבילות: **ימעט.** ישתבח ממנו:

(10) **מצה** — *[Means] quarrel.* **ואת נועצים** — *With those whose actions are taken with counsel is wisdom.* (11) **הון מהבל** — *One who makes his studies like bundles [i.e., who studies much material without review].* **Shall be diminished** — *He will forget it.*

יב תוחלת ממשכה מחלה לב ועץ חיים תארה
 יב מן דמשדי למעדריה טב מן
 דתלי בסברא ואילנא דחיי
 רגתא מיתא:
 באה:

(12) Hope deferred makes the heart sick; but desire fulfilled is a tree of life.

RASHI

רש"י

(12) **Deferred** — *One who promises [to help] his friend but does not fulfill brings heartache. A tree of life* — *If his desire is fulfilled.*

(יב) ממשכה. מבטיח לחבירו ואינו עושה מביאה חולה לבב: ועץ חיים. אם התארה באה:

Mishnah Bava Metzia, chapter 4

משנה בבא מציעא פרק ד

(1) [Since movable objects are only acquired by *mashikhah* — pulling or drawing an object towards oneself, or by *hagbahah* — lifting the object three handbreadths high, and not through the payment of money itself, (according to Resh Lakish the fact that money does not acquire possession is Biblical law and according to Rabbi Yochanan, it is a Rabbinical edict lest once the money is received, care will not be taken to save the merchandise in the event of a fire — Gemara 47b) therefore, this Mishnah is coming to teach us that which is considered coin and is included in the statute of “money does not acquire possession” and that which is not considered coin, but rather, is considered as any other movable object, or produce, in which case if one makes a *mashikhah*, he acquires that which he has drawn and is henceforth obligated to their agreement which can no longer be rescinded by either party]. Gold acquires silver [if one gave his friend a *dinar* of gold for twenty-five *dinarim* of silver: Once his friend made *mashikhah* on the gold he is now irrevocably obligated to fulfill his part of the deal and must supply twenty-five *dinarim* of silver. The reason being that gold, even when in coin, is not as widely used as is silver and therefore, is not considered money vis-a-vis silver, rather, its law is the same as merchandise, hence, *mashikhah* on the gold irrevocably concludes the deal, even though he has not yet received the silver]. However, [*mashikhah* on the] silver does not acquire gold [since the silver is considered coin vis-a-vis the gold and since *mashikhah* does not acquire coin, therefore, if no one made a *mashikhah* on the merchandise, (in this case, the gold) either party can cancel the deal]; copper [i.e., *mashikhah* on copper which is considered merchandise vis-a-vis silver] acquires silver, but [*mashikhah* on the] silver [considered coin], does not acquire copper.

רבנו עובדיה מברטנורא

א הזהב קונה את הכסף. כל דבר שהוא חשוב להיות מטבע וחריף לינתן בהוצאה, דין מעות יש לו, ואינו קונה את שכנגדו שאינו חשוב מטבע ואינו חריף בהוצאה כמותו. ומי שאין טבעו חשוב וחריף, דין פירות יש לו, ומשיכתו הוא קיום דבר. לפיכך מבי משך האחד דינרי זהב, קנה השני דינרי כסף בכל מקום שהם, ואין אחד מהם יכול לחזור בו. דינרי זהב הוו פירות לגבי דינרי כסף: והכסף אינו קונה את הזהב. דינרי כסף שהם חריפים בהוצאה, דין מעות

Cancelled coins [are considered merchandise and *mashikhah* upon them] acquire current ones, but [*mashikhah* upon] current coins do not acquire cancelled coins; uncoined metal [are considered merchandise and *mashikhah* upon them] acquires coined metal, but coined metal does not acquire uncoined metal; movables [are merchandise and *mashikhah* upon them] acquire coins, but coins do not acquire movables. This is the general rule: All movables acquire each other [if one

barters oil for wine, as soon as *mashikhah* is made upon one, the other is acquired as well]. (2) How so? If [Reuvein] drew into his possession [by *mashikhah* Shimon's] produce without yet paying him, he cannot retract. If he paid him the money but did not yet draw into his possession [by *mashikhah*] his produce, he [either party] can withdraw. But they [i.e., the Sages] said [to the one who retracts]: He who punished the generation of the flood and the generation of the division (Genesis 11:1-9), will take vengeance upon one who does not stand by his word. Rabbi Shimon says: [There are cases that, although a *mashikhah* was not made, nevertheless,] he who has the money in his hand has the advantage [and may enforce the deal. For instance, where the merchandise is stored in the buyer's warehouse which was rented to the seller; here, (according to Rabbi Yochanan), being that there is no fear, "lest the merchandise not be saved in the event of a fire," the Rabbinical edict nullifying the deal falls

רבנו עובדיה מברטנורא

יש להם לגבי דינרי זהב. ואם משך האחד דינר כסף, לא קנה האחר דינר זהב עד שימשוך, דמעוה אינן קונות. והיינו טעמא נמי שנחוש קונה את הכסף, דפרוטות של נחוש שאין טיבען חשוב כל כך, הוה פירי לגבי דינרי כסף, והכסף אינו קונה את הנחוש: **מעוה הרעות**. שנפסלו: **אסימון**. שנעשה במדת המטבע היוצא אלא שעדיין לא טבעו עליו צורה: **כל המטלטלין קונין זה את זה**. אם החליף אלו באלו, כיון שמשך האחד קנה חברו. והאי כל, לאתויי אפילו כיס מלא מעוה בכיס מלא מעוה: **ב נתן לו מעוה ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו**. זה וזה. ותקנת חכמים היא. דדבר תורה מעוה קונות, כדאשכחן גבי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו, ומה טעם אמרו משיכה קונה ולא מעוה, גזירה שמא יניח לוקח מקחו בבית מוכר זמן מרובה ותפול דליקה בשכונת המוכר ולא יחוש לטרוח ולהציל, לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה, דכיון דאם יתייקרו ברשותו יתיקר ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו, כדידיה חשיב להו וטרח ומציל: **אבל אמרו מי שפרע וכו'**. אע"פ שיכול לחזור בו, אוררין אותו בבית דין ואומרים עליו מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומן המצריים ששטפו בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו, ואחר כך מחזור לו את מעותיו: **רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו על העליונה**. רבי שמעון אמלתייה דתנא קמא קאי דאמר נתן לו מעוה ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו בין מוכר בין לוקח ואתא רבי שמעון למימר דזמנין דמי שהכסף בידו דהיינו המוכר שקבל את הכסף ידו על העליונה, ובידו לקיים את המכר אם ירצה ואין הלוקח יכול לחזור בו, כגון שהיתה עלייתו של לוקח שכורה אצל המוכר, דהשתא אם המוכר רוצה שיהיה המכר קיים אין הלוקח יכול לחזור בו אף על פי שלא משך, דטעמא מאי אמור רבנן משיכה קונה ולא מעוה, גזירה שמא יאמר לו מוכר ללוקח נשרפו חטיף בעליה, הכא דעליה דלוקח היא אי נפלה דליקה איהו טרח ומייתי לה. ואין הלכה כרבי שמעון. אלא אף על פי שעלייתו של לוקח שכורה אצל המוכר, כל זמן שלא משך יכול לחזור בו בין לוקח בין מוכר:

הנחשט. מעוה הרעות קונות את היפות, והיפות אינן קונות את הרעות. אסימון קונה את המטבע, והמטבע אינו קונה את אסימון. מטלטלין קונים את המטבע, והמטבע אינו קונה את המטלטלין. זה הפלל, כל המטלטלין קונין זה את זה: **ב כיצד**. משך הימנו פרות ולא נתן לו מעוה, אינו יכול לחזור בו, נתן לו מעוה ולא משך הימנו פרות, יכול לחזור בו. אבל אמרו, מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. רבי שמעון אומר, כל שהכסף בידו, ידו על העליונה:

away (see introduction to previous Mishnah)]. (3) *Ona'ah* [the inequitable transaction referred to in Leviticus (25:14) where the inequity is recoverable or the sale is revoked] is constituted by [an overcharge or underpayment of] four silver [*ma'ah*] in twenty-four [*ma'ah*], which constitute a *sela* [i.e.,] a sixth of the purchase [price]. Until when is one permitted to revoke [the sale]? Up until [enough time has elapsed that] he [the purchaser] can show [the article] to a merchant or a relative. [However, after such time has elapsed, the sale is irrevocable, notwithstanding the overcharge which is deemed as forgiven. In the case where the purchaser underpaid the seller, he may always revoke the sale since the item is not in his possession to show anyone]. Rabbi Tarfon ruled in Lod that *ona'ah* is constituted by eight silver [*ma'ah* in twenty-four], which is a *sela*, [hence] a third of the purchase [price resulting in that], the merchants of Lod rejoiced, but he said to them; One may revoke the [sale the] entire day. They [then] said to him; Let Rabbi Tarfon leave us with the status quo, and they reverted to the ruling of the Sages [the *halachah* does not follow Rabbi Tarfon]. (4) Both one purchasing and one selling have [the law of] *ona'ah*. Just as the law of *ona'ah* has validity in the case of a layman, so, too, it has validity in the case of a merchant. Rabbi Yehudah says; There is no *ona'ah* for a merchant [since he is very familiar with prices, he must be dealing with a situation which warrants the payment of the higher purchase price and forgives the seller the overcharge; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. He who was deceived has the upper hand; if he wishes, he can either say; Give me back my money, or return that which you overcharged me [this is the view of Rabbi Yehudah HaNasi. However, the *halachah* is that if the overcharge was a sixth, the sale is valid and he returns the sixth; if greater than a sixth, the sale is revoked]. (5) [The value of coins were determined by weight; however, by constantly being handled, coins would become worn, resulting in weight loss and value depreciation.] How much weight loss may a *sela* depreciate before *ona'ah* is involved [if used

ג האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שתות למקח. עד מתי מתר להחזיר. עד כדי שיראה לתגר או לקרובו. הורה רבי טרפון בלוד, האונאה שמונה כסף לסלע, שיליש למקח, ושמוחו תגרי לוד. אמר להם, כל היום מתר להחזיר. אמרו לו, יניח לנו רבי טרפון במקומנו, וחזרו לדברי חכמים: ד אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. כשם שאונאה להדייט, כך אונאה לתגר. רבי יהודה אומר, אין אונאה לתגר. מי שהטל עליו, ידו על העליונה, רצה, אומר תן לי מעותי, או תן לי מה שאוניתי: ה כמה

בנו עובדיה מברטנורא

ג האונאה ארבעה כסף. ארבעה מעות כסף שהם שש מעות בדינר, והסלע ארבע דינרין: מעשרים וארבע כסף לסלע. אם היה המקח בדמי הסלע שהוא עשרים וארבע מעות דהשתא הוא אונאה שתות למקח, חייב להשיב לו כל אונאתו ארבעה כסף: עד מתי מותר להחזיר. מי שנתאנה. והא דנקט לשון מותר, לאשמועינן דליכא אפילו מי שפרע להחזיר המקח או שיתן לו אונאתו: עד כדי שיראה. המקח לתגר או לאחד מקרוביו. ואם שהה יותר, מחל על אונאתו. והמוכר לעולם חוזר, שהרי אין המקח בידו שיוכל להראות לתגר או לקרובו אם נתאנה. ואם נודע שבא לידו דבר כיוצא בממכרו וידע שטעה ושק ולא תבע, אינו יכול לחזור ולתבוע, שהרי מחל: ושמוחו תגרי לוד. שהיו בקיאים בסחורה ומוכרין ביוקר. ואין הלכה כר' טרפון: ד אין לתגר אונאה. מפני שהוא בקי ומסתמא אחולי אחיל גביה, והאי דובנא הכי, משום דאתרמי ליה זבינא אחריתי. והשתא הוא דקבעי למיהדר ביה. ואין הלכה כר' יהודה: מי שהוטל עליו ידו על העליונה. מי שנתאנה: תן לי מעותי. אם נתאנה לוקח. ומתניתין רבי יהודה הנשיא היא. ולית הלכתא כוותיה, אלא אם האונאה שתות, קנה ומחזיר אונאה. יותר משתות, בטל מקח: ה כמה תהא סלע

for a purchase at its face value]? Rabbi Meir says; Four *issar* [per *sela*], which is one *issar*, per *dinar* [i.e., one twenty-fourth. A *sela* equals 4 *dinarim*, a *dinar* equals 24 *issar* or 12 *pundion*]. Rabbi Yehudah says; Four *pundions* [one twelfth], which is a *pundion* per *dinar* [a *pundion* equals 2 *issar*]. Rabbi Shimon says; Eight *pundions*, which is two *pundions* per *dinar* [i.e., a sixth, which is the amount for the standard *ona'ah*]. (6) Up until when is he [the defrauded party] permitted to revoke [the deal]? In cities, until he can show [the coins] to a money changer; in villages

[which don't have money changers], until [the following] Friday [when he goes to the market shopping for Shabbat, he sees if the merchants will accept his coins]. If he [the one who gave the other the coin in question] recognized it, he may [as an act of kindness] accept it back from him even after twelve months [however, should he choose not to refund the coin after the Friday mentioned above]; he has nothing but resentment against him. And one may redeem second tithes with it [such a depreciated coin] and have no fear [of an invalid redemption], because it is mere churlishness [for one to accept a coin based on weight and not for its face value]. (7) *Ona'ah* is constituted by [an overcharge of one sixth which is] four silver [*ma'ah*] coins per *sela* (see Mishnah 3)]. However, the [minimum] claim [whereby a court can impose an oath of admission (when one admits to a portion of the claim against him)] is two silver [*ma'ah*] coins, and the [minimum] admission is the value of a *perutah*. A *perutah* was specified in five cases: (1) an admission must be [at least] the equivalent of a *perutah*; (2) a woman is betrothed by the value of a *perutah*; (3) one who [unintentionally misappropriates and] benefits

תהא הסלע חסרה ולא יהא בה אונאה. רבי מאיר אומר, ארבעה אסרין, אסר לדינר. רבי יהודה אומר, ארבעה פנדינות, פנדין לדינר. רבי שמעון אומר, שמונה פנדינות, שני פנדינות לדינר: ו עד מתי מתר להחזיר. בכפרים, עד כדי שיראה לשלחני, ובכפרים, עד ערבי שבתות. אם היה מכירה, אפילו לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו, ואין לו עליו אלא תרעמת. ונותנה למעשר שני ואינו חושש, שאינו אלא נפש רעה: ז האונאה ארבע כסף, והטענה שתי כסף, וההודאה שוה פרוטה. חמש פרוטות הן. ההודאה שוה פרוטה, והאשה מתקדשת בשוה פרוטה, והנהגה בשוה פרוטה מן ההקדש

רבנו עובדיה מברטנורא

חסרה. מטבע היוצא ותמיד הוא שוחק וחסר, כמה תחסר ואם הוציאה לא תהא אונאה: **ארבע איסרין.** לסלע: **איסר לדינר.** והוא אחד מן עשרים וארבע בו. דשש מעה כסף הוא דינר, מעה שני פונדיונים, פונדיון שני איסרין: **ארבעה פונדיונים.** אחד משנים עשר: **שמונה פונדיונים.** שתות. כשאר אונאה. וכן הלכה: **ו בכרכים.** שיש שם שלחני. עד כדי שיראה לשולחני: **בכפרים.** שאין שם שלחני: **עד ערבי שבתות.** שבא להוציאה בערב שבת לסעודת שבת, או ידע אם יוכל להוציאה ויקבלה ממנו: **ואם היה מכירה.** הכי קאמר, ואם חסיד הוא ורוצה לעשות לפנים משורת הדין, אם מכיר שהיא הסלע שנתן לו, יקבלנה ממנו אפילו לאחר שנים עשר חודש: **ואין לו עליו אלא תרעומת.** הכי קאמר, ואחר שאינו חסיד ולא רצה לקבלה ממנו, אין לזה עליו אלא תרעומת. דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה שלא החזירו בזמנו: **ונותנה למעשר שני.** אחסרה כדי אונאה קאי. ונותנה למעשר שני בשוויה ואינו חושש משום אסימון שאין מעשר שני מתחלל אלא במטבע שיש בו צורה, דשם מטבע יש עליו, דמי שאינו לוקחה בשוויה בתורת מטבע אלא כמו נסכא של כסף, אינו אלא נפש רעה: **ז האונאה ארבעה כסף.** למקח סלע שהוא עשרים וארבע מעות כסף. נמצא האונאה שתות כדאמרן. וחזר ושנאה משום דבעי למתני הטענה שתי כסף: **והטענה שתי כסף.** שאין שבועת הדיינים על טענה שהיא פחותה משתי כסף, שטענו שוה שתי מעות כסף יש לי בידך, וזה יודה לו מהם שוה פרוטה ויכפור השאר, או יודה לו הכל ויכפור פרוטה: **וההודאה שוה פרוטה.** להיות הודאה במקצת ויתחייב שבועה: **המוצא שוה פרוטה.** אבל בציר מהכי אינו חייב להכריזו, דכתיב (דברים כ"ב) אשר תאבד ממנו, פרט לאבדה שאין

to the value of a *perutah* from that which is sacred, is liable to a guilt-offering (see Leviticus 5:15); (4) one who finds [a lost object] worth a *perutah* is obligated to announce it [and seek its owner], and (5) one who robs his neighbor of the value of a *perutah* and swears [falsely] to him [denying the theft], must follow him to return it [personally] even as far as Media. (8) In five cases [the addition of] one fifth [to the principal] is prescribed: (1) one who [unintentionally] eats *terumah*, [one who unintentionally eats] the *terumah* of the tithe [which Levites forward to priests from the tithes they receive], [one who unintentionally eats] the *terumah* of the tithe of *demai* [i.e., produce purchased from an *am ha'aretz* which is doubtful as to whether or not they had been tithed, and therefore, must be tithed before eaten (see Demai 1:1)], [one who unintentionally eats] challah [the gift of dough given to the priest (see Numbers 15:20)], and [one who unintentionally eats] the firstfruits (see Deuteronomy 26:2) [all the aforementioned are considered one case, since they are all referred to as *terumah*, and they must repay the principal and, in addition], must add a fifth; (2) one who redeems the fourth-year planting [the fruit of a tree in its fourth-year has the same law as *ma'aser sheni* — second tithes and it or its equivalent in redemption money, must be brought to Jerusalem. One who redeems his own fruit] or [one who redeems] his own second tithes adds one fifth (see Leviticus 27:31); (3) one who redeems objects he consecrated adds one fifth (see Leviticus 27:19); (4) one who [unintentionally] benefits from an amount equal to the value of a *perutah* from *hekdesh* [i.e., items sanctified which belong to the Sanctuary] adds one fifth (see Leviticus 5:16); and (5) one who robs his neighbor of a *perutah's* worth and swears [falsely] to him [concerning it] must add one fifth (see Leviticus 5:22,24). (9) The following are not subject to [the law of] *ona'ah*: [The purchase or sale of] slaves, bills [of debt], real estate and sacred objects [belonging to *hekdesh*, the verse states; “And when you make a sale (lit וכי תמכרו ממכר — **sell a sale**) ... or if you make a purchase from (lit. מיד — from the **hand** of) your fellow-Jew... each man may not charge his **brother** inequitably.” (Leviticus 25:14) We deduce several exclusions from this verse: (1) It has to be a portable item which may be given over from **hand to hand**, thus excluding real estate and slaves which Scripture equates with real estate (by referring to them as “acquired property” Leviticus 25:46), (2) from “**sell a sale**” we deduce only such items where the item itself is actually sold, thus

רבנו עובדיה מברטנורא

בה שוה פרוטה: יוליכנו אחריו. אם הודה שנשבע לשקר, דאז אין לו כפרה עד שיחזירו לידו ממש ולא ליד שלוחו, דכתיב (במדבר ה') ונתן לאשר אשם לו: ח האוכל תרומה. גדולה. זה שאכל תרומה גדולה בשוגג: ותרומת מעשר. מעשר מן המעשר: ותרומת מעשר של דמאי. הלוקח תבואה מעם הארץ, צריך להפריש תרומת מעשר, אבל לא תרומה גדולה, שהיו הכל הזירים בה: וחלה ובכורים. כל הני חמשה חד נינהו, דכולהו איקרו תרומה, ומשמם אחד הם באין: נטע רבעי. גמר קודש קודש ממעשר שני דמוסיף חומש. ותרוייהו נמי חד חשיב להו, דמחד קרא נפקי כיון דממעשר יליף: ומעשר שני שלו. דוקא. מוסיף חומש, דאיש ממעשרו כתיב: הקדשו. ולא של אחרים, המקדיש כתיב: הנהגה. בשוגג, חייב קרבן מעילה וחומש: ט אלו דברים שאין להם אונאה וכו'. דאמר קרא (ויקרא כה).

מזל, והמוציא שוה פרוטה חייב להכריז, והגזול את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפלו למדי: ח חמשה חמשין הן. האוכל תרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה, והבכורים מוסיף חמש. והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו, מוסיף חמש. הפודה את הקדשו, מוסיף חמש. הנהגה בשוה פרוטה מן ההקדש, מוסיף חמש. והגזול את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, מוסיף חמש: ט אלו דברים שאין להם אונאה. העבדים, והשטרות,

excluding bills of debt, which represent proof of debt, (3) from “his **brother**” we exclude all sacred items, since *hekdesh* does not fall under the category of “**brother**”. They [slaves, bills of debt, real estate and sacred objects] are not subject [if stolen] to double payment [*kefel* (see Exodus 22:3)], nor four or fivefold payment (Exodus 21:37) [for the

theft and subsequent sale or slaughter of sheep or cattle belonging to *hekdesh*]. An unpaid guardian [if his charge was lost or stolen] does not swear [that he was not negligent regarding slaves, bills of debt, real estate, or sacred objects], nor does a paid guardian pay. Rabbi Shimon says; Sacrifices for which one [the owner] bears responsibility [to replace them if they become blemished, e.g., one says; Behold I vow an animal as a sacrifice, and then dedicates an animal to fulfill his vow; and it becomes blemished before he offers it. Since in the vow he did not specify which animal, he is responsible to replace it, and since he is responsible for it, it is still considered his, and such animals are not excluded from the word “**brother**” and] are subject to [the law of] *ona'ah*; however, those [sacrifices] for which one bears no responsibility [e.g., if he says; Behold I vow this specific animal as a sacrifice and it becomes blemished prior to its sacrifice, he is not responsible to replace it; such animals are not considered his and are excluded from the word “**brother**” and] are not subject to *ona'ah*. Rabbi Yehudah says; Also when one sells a Torah scroll, an animal [required for mating], or a pearl [for a select piece of jewelry, since these have no set value for one who requires them], there is no law of *ona'ah*. They [the Sages] said to him; It [the exclusions to the law of *ona'ah*] was said only in reference to these [slaves, bills of debt, real estate and objects belonging to *hekdesh*].

והקרקעות, וההקדשות. אין להן לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה, שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר, קדשים שהיו חייב באחריותן, יש להן אונאה, ושאינו חייב באחריותן, אין להן אונאה. רבי יהודה אומר, אף המוכר ספר תורה, בהמה ומרגלית, אין להם אונאה. אמרו לו, לא אמרו אלא את אלו:

רבנו עובדיה מברטנורא

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד, יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות. דכתיב וכי תמכרו ממכר, דבר שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו שטרות שאינם עומדים אלא לראיה שבהן. הקדשות, אמר קרא אחיו, אחיו ולא הקדש: **לא תשלומי כפל**. דכתיב בטוען טענת גב (שמות כב) על כל דבר פשע, כלל. על שור על חמור וכו', פרט. על כל אבדה, חוזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין. יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאע"פ שהם מיטלטלין אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא רעהו, רעהו ולא הקדש: **ולא תשלומי ארבעה וחמשה**. אם גב וטבח ומכר שור או שה של הקדש. דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה לשה וארבעה לשור, דכיון דאמעית מכפל, בציר להו חדא, שהכפל בטובח ומוכר בכלל תשלומי ארבעה וחמשה הן: **נושא שכר אינו משלם**. דכתיב (שם) כי יתן איש אל רעהו, כלל. חמור או שור או שה, פרט. וכל בהמה לשמור, חוזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וכו'. הקדשות, אמר קרא רעהו, ולא הקדש: **קדשים שחייב באחריותן**. אמר הרי עלי עולה והפרישה והוממה ומכרה: **יש להם אונאה**. דכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה, דיליה היא, ואל תונו איש את אחיו קרינא ביה: **ושאינו חייב באחריותן**. כגון דאמר הרי זו: **אף המוכר ספר תורה**. לפי שאין קץ לדמיה: **מרגלית ובהמה**. מפני שאדם רוצה לזווגן. מי שיש לו שור יפה להרישה מחזור על אחר שכמותו (לצמדו עמו בעול) שאם בא להצמיד תחת העול שור חלש עם הבריא מקלקל את הבריא, וכן מרגלית נאה למלאות עם חברתה בזהב

(10) Just as there is *ona'ah* in buying and selling, so, too, is there *ona'ah* [i.e., dealing inequitably] with words [as is written “A man must not cause grief verbally to his fellow-Jew” (Leviticus 25:17)]. [Thus] one must not ask another; How much is this article? if he has no intention of buying. If one was a repentant [sinner], one must not say to him; Remember your former deeds. If he was a son of converts, one must not taunt him; Remember the deeds of your ancestors, because it is written, “And you must not taunt a convert nor cheat him (Exodus 22:20).

(11) [If one says to another; I am selling you produce from this field,] he may not mix the

produce with produce from another field, even new [produce] with new [i.e., produce harvested the same year, but from different fields], and certainly not new with old [the old, being dry, produce more flour]. However, truthfully, it was said [i.e., the accepted *halachah* is] that strong wine may be mixed with [a sale of] mild [wine], because it improves it [but not vice versa]. One must not mix the lees of [one barrel of] wine with [the lees of another barrel of] wine [since lees of one wine damage the taste, if mixed into another (Tosfot Yom Tov)], but he may give him its [own] lees. If his wine was diluted with water, he must not sell it in his shop [in small quantities] unless he informs him [the customer], nor to a merchant, even if he informs him, because [the latter buys it] only in order to cheat with it. Where it is the practice to mix wine with water [while still in the press], it is permissible [to do so, since the purchaser is aware of this practice]. (12) A merchant may purchase [grain] from five granaries and put it into one storeroom [and sell from there, since the purchaser is aware that the produce comes from many different fields], or [a merchant may take wine] from five winepresses and put it into the same cask, provided that it is not his intention to mix [an inferior wine with a superior wine, while publicizing the availability for sale of superior wine]. Rabbi Yehudah

רבנו עובדיה מברטנורא

מן היחידית. ואין הלכה לא בר' יהודה ולא בר' שמעון: **י כך אונאה בדברים.** שנאמר (ויקרא כ"ה) ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך; זה נאמר באונאת דברים שאין טובתן ורעתן מסורה להכיר אלא ללבו של מדבר שיודע אם לרעה מתכוין אם לטובה: **יא אין מערבין פירות בפירות.** בעל הבית האומר לחבירו פירות שדה פלוני אני מוכר לך, לא יערבם בפירות שדה אחר: **ואין צריך לומר חדשים בישנים.** פסק למכור לו ישנים, לא יערב עמהם חדשים. שהישנים יבשים ועושים קמח יותר מן החדשים: **מפני שמשביחו.** קשה משביח את הרך, לפיכך פסק עמו רך מערב בו קשה, אבל פסק עמו קשה לא יערב בו את הרך: **אין מערבין שמרי יין.** של חבית זו ביין של חבית אחרת: **אבל נותן לו את שמריו.** של יין עצמו: **לא ימכרנו בחנות.** פרוטה פרוטה: **אלא אם כן הודיע.** לכל אחד ואחד מדן, מים מעורבין בו: **ולא לתגר.** לא ימכרנו בידו ואף ע"פ שהודיעו, לפי שאינו לוקחו אלא לרמות ולמכרו בחנות: **מקום שנהגו להטיל מים ביין.** דוקא בין הגתות יטיל. דכיון שנהגו אין כאן טעות, שכל היינות בחזקת כן: **יב התגר נוטל מחמש גרנות.** שהכל יודעים בו שלא גדלו בשדותיו ומבני אדם הרבה לוקח ובחזקת כן לוקחים ממנו: **מגורה.** אוצר

י כשם שאונאה במקוח וממכר, כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה, והוא אינו רוצה לקח. אם היה בעל תשובה, לא יאמר לו זכר מעשיך הראשונים. אם הוא בן גרים, לא יאמר לו זכר מעשה אבותיך, שנאמר (שמות כב) וגר לא תונה ולא תלחצנו: **יא אין מערבין פרות בפרות,** אפלו חדשים בחדשים, ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת ביין התירו לערב קשה ברך, מפני שהוא משביחו. אין מערבין שמרי יין ביין, אבל נותן לו את שמריו. מי שנתערב מים ביינו, לא ימכרנו בחנות אלא אם כן הודיעו. ולא לתגר אף על פי שהודיעו, שאינו אלא לרמות בו. מקום שנהגו להטיל מים ביין, יטילו: **יב התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת.** מחמש גתות, ונותן לתוך פטם אחד. ובלבד שלא יהא מתכוון

says; A shopkeeper may not distribute parched corn or nuts to children, since he thereby accustoms them to come to him [and this is considered unfair competition]; the Sages permit it [the other storekeepers can do the same]. Nor may he reduce the going price; but the Sages say; He is to be remembered for good [since the public benefits by cheaper prices]. One may not sift pounded beans [thus improving their appearance, since he now raises the price more than the added value of removing the refuse]; this is the view of Abba Shaul, but the Sages permit it [ultimately the consumer judges if it's worth the extra money, since he may purchase unsifted, pounded beans]. However, they admit that he must not pick out [the refuse] from the top of the bin [and leave the bottom unsifted], because its only purpose is to deceive the eye. Men [i.e., slaves on the market], cattle, and utensils may not be painted [i.e., one may not use makeup to give a younger or healthier appearance].

רבנו עובדיה מברטנורא

שאורגין בו תבואה. גורן, הוא שדשין בו את התבואה. ודרך התגר לקנות מבעלי בתים בשעת הגורן ולהכניס למגורה שלו: **פיטס**. יגיית גדולה: **ובלבד שלא יתכוין לערבן**. להוציא קול לקנות הרוב ממקום משובח ולערב בו ממקום אחר ושכניו סבורים שכל הפירות מאותו מקום: **ולא יפחות את השער**. למכור בזול. מפני שהוא מרגיל לבא אצלו ומקפח מזונות חבריו: **זכור לטוב**. שמתוך כך אוצרי פירות מוכרין בזול. וכן הלכה: **גריסין**. פולין גרוסות בריחים, אחת לשתיים: **לא יבור**. את הפסולת. לפי שמתוך שנראות יפות הוא מעלה את דמיהן הרבה מדמי הפסולת שנטל מהן: **וחכמים מותרין**. שיכול הלוך לראות ולהבחין כמה דמי הפסולת שנבר, מאלו שישנן באחרים. וטוב לו להעלות בדמיהן של אלו שהן מבוררים מפני הטורח. והלכה כחכמים: **שלא יבור מעל פי המגורה**. למעלה להראות יפות, ואת הפסולת שבתוכו לא בירר: **לפי שאינו אלא כגונב את העין**. בביררתו: **מפרכסין**. מתקנין ומיפין: **לא את האדם**. עבד כנעני העומד לימכר:

לערב. רבי יהודה אומר, לא יחלק התנוני קליות ואגוזין לתינוקות, מפני שהוא מרגילן לבוא אצלו. וחקמים מותרין. ולא יפחות את השער. וחקמים אומרים, זכור לטוב. לא יבר את הגריסין, דברי אבא שאול. וחקמים מותרין. ומודים שלא יבר מעל פי מגורה, שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים:

Gemara Bava Metzia, 58b

גמרא בבא מציעא דף נ"ח ע"ב

Our Rabbis taught: "A man must not cause grief to his fellow-Jew;" (Leviticus 25:17) Scripture refers to verbal wrongs. You say, verbal wrongs; but perhaps that is not so, monetary wrongs being meant? When it is said, "And when you make a sale to your fellow-Jew or if you make a purchase from a fellow-Jew, each man must not charge his brother inequitably," (ibid. verse 14) thus, monetary wrongs have already been dealt with. Then to what can I refer: "A man must not cause grief to his fellow-Jew;?" To verbal wrongs. How so? If a man is a penitent, one must not say to him; Remember your former deeds. If he is the son of proselytes, he must not be taunted with; Remember the deeds of your ancestors. If he is a proselyte and comes

תנו רבנן (ויקרא כ"ה) ולא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אתה אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר (שם) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו הרי אונאת ממון אמור הא מה אני מקיים לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים. הא כיצד אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. אם היה

to study the Torah, one must not say to him; Shall the mouth that ate unclean and forbidden food, abominable and creeping things, come to study the Torah which was uttered by the Mouth of the Omnipotent! If he is visited by suffering, afflicted with disease, or has buried his children, one must not speak to him as did Job's companions to him: "Is not your fear [of God] your confidence, And your hope the integrity of your ways? Remember, I pray thee, whoever perished, being innocent? (Job 4:6-7) If donkey-drivers seek grain from a person, he may not say to them; Go to so-and-so who sells grain, knowing that he has never sold any. Rabbi Yehudah said; One may also not show interest in a purchase when he has no money, since this is known to the heart only, and regarding everything known only to the heart it is written: "And you must fear your God." (Leviticus 25:17) Rabbi Yochanan said on the authority of Rabbi Shimon ben Yochai: Verbal wrong is more heinous than monetary wrong, because regarding the first it is written, "And you must fear your God," but not of the second. Rabbi Elazar said: This one affects his [the victim's] person; the other

[only] his money. Rabbi Shmuel bar Nachmani says: Regarding the former, restoration is possible, but not for the latter. A *Tanna* recited before Rabbi Nachman bar Yitzchak: He who pales [i.e., publicly shames] his neighbor is as though he shed blood. Whereupon he remarked to him, You speak well, because I have seen it [such shaming]; the redness departs [the skin] and becomes pale. Abaye asked Rabbi Dimi: What do people [most] carefully avoid in the West [Israel]? — He replied: Putting others to shame. For Rabbi Chanina said: All descend into Gehinnom, except for three. All — can you really think so! Rather say: All who descend into Gehinnom subsequently ascend, except for three, who descend, but do not ascend. These are: He who commits adultery with a married woman, publicly shames his neighbor, or names an evil epithet [nickname] upon his neighbor. Name an epithet — but that is putting to shame! — [It means], Even when he is accustomed to the name [and doesn't become embarrassed].

זוהר וארא דף ל"א ע"א

פֶּתַח וְאָמַר הָאִי קָרָא בְּתָרִין גּוֹנֵינִי אִיהוּ וּבְתָרִין סְטָרִין. קָרִי בֵּיהַ דְּרַבִּים וְקָרִי בֵּיהַ נְתִיבוֹת קָרִי בֵּיהַ

גַּר וּבָא לְלָמוּד תּוֹרָה לֹא יֹאמֶר לוֹ פֶּה שְׂאֵכַל גְּבֻלוֹת וּטְרָפוֹת שְׂקִיצִים וּרְמָשִׁים בֹּא לְלָמוּד תּוֹרָה שְׂנֵאמְרָה מִפִּי הַגְּבוּרָה. אִם הָיוּ יִסְרוּיִן בְּאֵין עֲלָיו. אִם הָיוּ חֵלָאִים בְּאֵין עֲלָיו. אוֹ שְׁהִיָּה מְקַבֵּר אֶת בְּנָיו. אֵל יֹאמֶר לוֹ כְּדָרְךָ שְׂאֵמְרוּ לוֹ תְּחַבְּרוּ לְאִיּוֹב (איוב ד') הֲלֵא יִרְאֶתְךָ כְּסֻלְתְּךָ תִּקְוֹתְךָ וְתָם דְּרַכְךָ. זָכַר נָא מִי הוּא נָקִי אָבֵד. אִם הָיוּ חֲמָרִים מְבַקְּשִׁים תְּבוּאָה מִמֶּנּוּ לֹא יֹאמֶר לָהֶם לְכוּ אֲצֵל פְּלוֹנִי שְׁהוּא מוֹכֵר תְּבוּאָה וְיִוְדַע בּוֹ שְׁלֵא מִכַּר מְעוּלָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף לֹא יִתְּלֶה עֵינָיו עַל הַמְּקַח בְּשַׁעָה שְׂאֵין לוֹ דָּמִים שְׁחָרִי הַדְּבַר מִסּוּר לְלֵב וְכָל דְּבַר הַמִּסּוּר לְלֵב נֶאמַר בּוֹ (שם) וְיִרְאֶת מְאֻלְהִיד. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי גְדוֹל אוֹנָאֵת דְּבָרִים מְאוֹנָאֵת מִמּוֹן שְׁוָה נֶאמַר בּוֹ וְיִרְאֶת מְאֻלְהִיד וְזֶה לֹא נֶאמַר בּוֹ וְיִרְאֶת מְאֻלְהִיד. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר זֶה בְּגוֹפּוֹ וְזֶה בְּמִמּוֹנוֹ. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר זֶה נִתֵּן לְהַשְׁבוֹן וְזֶה לֹא נִתֵּן לְהַשְׁבוֹן. תְּנִי תַנְא קָמִיהַ דְּרַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק כָּל הַמְּלַבֵּין פְּנֵי תְּחִירוֹ בְּרַבִּים כְּאֵלוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים. אָמַר לִיהַ שְׁפִיר קְאָמְרַתְךָ דְּחֻינָא לִיהַ דְּאֻזִּיל סוּמְקָא וְאֵתִי חִירָא. אָמַר לִיהַ אֲבִי לְרַב דִּימִי בְּמַעַרְבָא בְּמֵאִי זְהִירִי. אָמַר לִיהַ בְּאַחֲוֵירִי אֲפִי. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינְא הַכֵּל יוֹרְדִים לְגִיהֵנָם חוּץ מִשְׁלֵשָׁה הַכֵּל סִלְקָא דְעֵתְךָ. אֶלָּא אִימָא כָּל הַיּוֹרְדִים לְגִיהֵנָם עוֹלִים חוּץ מִשְׁלֵשָׁה שְׁיּוֹרְדִין וְאֵין עוֹלִים. וְאֵלוֹ הֵם. הַבָּא עַל אִשְׁתֵּי אִישׁ. וְהַמְּלַבֵּין פְּנֵי תְּחִירוֹ בְּרַבִּים. וְהַמְּכַנֶּה שֵׁם רַע לְחִבְרֵירוֹ מְכַנֶּה הֵינּוּ מְלַבֵּין אִף עַל גַּב דְּדֵשׁ בֵּיהַ בְּשִׁמְיָהּ:

נעם וקרי ביה שלום מאן דרבים ומאן נתיבות מאן נעם ומאן שלום. אלא דרביה דרבי נעם היינו דכתיב (ישעיה מ"ג) הנותן בים דרד דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרד הוא אורחא פתיחא לכלא. כהאי אורחא דהוא פתיח לכל בר נש. כך דרביה אליו דרבים דאינו פתיחן מאבדון דכראו בימא רבא ועאלין בגויה. ואינו אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סמרי עלמא. והא נעם הוא נעימו דנפיק מעלמא דאתי (נ"א ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין) ונהיר לכל בוצינין ומתפרשין נהורין לכל עיבר והוא טיבו ונהורא דעלמא דאתי דנקין אבדון אקרי נעם. דבר אחר עלמא דאתי אקרי נעם. וכד אתער עלמא דאתי כל טיבו וכל חידו וכל נהורין וכל חידו דעלמא אתער. ובגניני כד אקרי נעם ועל דא תנינן תיבין דגיהנם בשעתא דעאל שבתא כלהו נייחין ואית להו חידו ונניחא בשבתא. פיון דנפיק שבתא אית לו לאתערא חידו עלאה עלמא דנשתויב מההוא עונשא דתיבין דאתדנו מההוא שעתא ולהלאה. ואית לו לאתערא ולימא. (תהלים צ) ויהי נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה חידו דכלא ועל דא דרביה דרבי נעם וכל נתיבותיה שלום. מאן נתיבותיה אליו אינון נתיבות ושבילין דנפקו מעילא וכלהו נקוט לון ברית יחידאי דאיהו אקרי שלום שלמא דבייתא ואעיל לון לימא רבא כד איהו בתוקפיה. וכדין יהיב ליה שלם דהא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Seder HaYom 37b

מספר סדר היום דף ל"ז ב'

It is written: (Psalms 5:5) "No evil will dwell with You." And "evil" is none other than one who blemishes the covenant, for he is evil towards Heaven and towards people. He destroys above and below; he blemishes above and below. Woe to him! Woe to his soul! Woe to his evil fate! It would have been better for him had he never been created. It would have been better for him if he had died in the womb never emerging out into the air of the world. It would have been better for him if his hands were cut off, so that he could not commit this evil act. What atonement does he have? What repentance does he have? The gates of repentance and atonement are almost locked before him. However, G-d's Mercy, may He be Blessed, is powerful, and His Right Hand is extended to receive those who repent wholeheartedly.

בתיב (תהלים ה') לא יגרר רע. ואין רע אלא הפוגם ברית שהוא רע סתם לשמים ולבריות משחית למעלה ומשחית למטה. פוגם למעלה ופוגם למטה. אוי לו אוי לנפשו. אוי לרוע מזלו. דנוח לו שלא נברא. נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. נוח לו שיכרתו ידיו ולא היה עושה המעשה הרע הזה. מה כפרה יש לו מה תשובה יש לו כמעט שנעלו ממנו שערי תשובה וכפרה. אמנם גברו רחמיו יתברך וימינו פשוטה לקבל שבים בלב שלם:

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Repentance, Chapter 4

הרמב"ם הלכות תשובה פרק ד

There are five things that, if a person does them, it is impossible for him to repent

חמשה דברים העושה אותן אי אפשר שישוב בתשובה גמורה לפי שהם עונות שבין

completely. This is because they are sins toward another person, and he does not know the person toward whom he sinned in order to make amends or ask for forgiveness. They are: (1) One who curses the public; since he did not curse someone known to him, he cannot ask forgiveness. (2) One who shares with a thief. For he does not know whom the stolen property belongs to, as the thief steals from many people and brings the stolen property to him, and he accepts it. Another reason is that he encourages the thief, causing him to sin. (3) One who finds a lost object and does not announce it in order to return it to its owner. Later, when he repents, he does not know to whom to return it. (4) One who eats from that which is plundered from the poor, orphans, and widows. These people are

unfortunates, and they are not well-known; they wander from city to city, and they have no one who knows them who are aware that this was plundered from them in order to return it to them. (5) One who accepts a bribe to pervert justice. He does not know how far this perversion goes and how much it influences him in order to return that which he must, for the matter has legs [i.e., in his mind the judgment was proper and therefore, he will not reimburse the defendant for his erroneous verdict]. Furthermore, he encourages the person who bribes him, causing him to sin.

אדם לחבירו ואינו יודע חבירו שחטא לו כדי שיחזור לו או ישאל ממנו למחול לו ואלו הן: א המקלל את הרבים ולא קלל אדם יודע כדי שישאל ממנו כפרה; ב החולק עם גנב לפי שאינו יודע גנבה זו של מי הוא אלא הגנב גונב לרבים ומביא לו והוא לוקח ועוד שהוא מחזיק יד הגנב ומחטיא: ג המוציא אבדה ואינו מכריז עליה עד שיחזירה לבעליה לאחר זמן כשיעשה תשובה אינו יודע למי יחזיר: ד האוכל שוד עניים ויתומים ואלמנות אלו בני אדם אמללין הם ואינם ידועים ומפרסמין וגולים מעיר לעיר ואין להם מכיר כדי שידע שוד זה של מי הוא ויחזירנו לו: ה המקבל שוחד להטות דין אינו יודע עד היכן הגיע הטיה זה וכמה היא כחה כדי שיחזיר שהדבר יש לו רגלים. ועוד שהוא מחזיק יד זה ומחטיא:

VA'EIRA FOR THURSDAY
TORAH

וארא ליום חמישי
תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי זה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח משבת הבאה

כג ונסיב אהרן ית אלישבע
בת עמינדב אחתיה דנחשון
ליה לאנתו וילידת ליה ית

כג ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב
אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב

(23) Aharon took Nachshon's sister, Elisheva, the daughter of Aminadav as a

RASHI

רש"י

(23) **Nachshon's sister** — [The verse adds this extra description, even though she was already fully identified as “the daughter of Aminadav” to emphasize that this was the reason that Aharon married her, i.e., because she was the sister of Nachshon, the prince of the tribe of Yehudah.] From this verse we learn that before one marries a woman, one should

(כג) אחות נחשון. מכאן למדנו הנושא אשה צריך